

נדר יעקב

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש: ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים: והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלהים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך: (בראשית כח, כ-כב)

נדר בדבר שלא בא לעולם

וז"ל הרמב"ם (ערכין ו, לא - לג) יראה לי שאע"פ שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם אם אמר הרי עלי להקדישו הרי זה חייב להקדישו כשיבא לעולם משום נדרו, ואם לא הקדיש הרי זה עובר משום בל תאחר ולא יחל דברו ומשום ככל היוצא מפיו יעשה כשאר הנדרים. כיצד האומר הרי עלי להקדיש כל שתעלה מצודתי מן הים, הרי עלי ליתן לעניים פירות שתוציא שדה זו, הרי עלי להחרים או ליתן לשבויים כל שאשתכר בשנה זו וכל כיוצא במאמרים אלו הרי זה חייב ליתן ולעשות בהן מה שאמר כשיבואו ליזו, וזה וכיוצא בו בכלל נדרים הוא לא בכלל הקדשות. ראייה לדבר זה מה שאמר יעקב אבינו "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", ונאמר "אשר נדרת לי שם נדר".

נדר בלב

כתב האור החיים הק' שלכו כתוב "לאמר" - שהוציא הנדר בשפתיו כי זולת זה נדר בלב אינו נדר. ותמהו עליו הרי הקדש חל במחשבה, כדאיתא בשבועות (כה, ב) דדרשינן כל נדיב לב. ותי' על פי מש"כ הרמב"ם שה"ט שאין כאן בעיא של דבר שלא בא לעולם משום שנדר חל על דבר שלא בא לעולם, א"כ ע"כ היה כאן "נדר" לעשות הקדש ולא מעשה הקדש, א"כ מובן למה צריך דווקא בפה, כדכתיב "מוצא שפתיך תשמור".

בעיקר דברי הרמב"ם העיר הפרד"י על מה שכתב הריב"ש (סי' שכח) שקודם מ"ת אדם מקנה דבר שלב"ע, א"כ היכא מוכיח הרמב"ם שנדר של יעקב אבינו שאדם נודר דבר שלב"ע, הרי היה קודם מ"ת. ותי' על פי מש"כ הרמב"ם בהל' מלכים שב"נ אינו מוזהר בכל יחל, א"כ אם יעקב אבינו נדר נדר ע"כ בתורת ישראל נדר, א"כ לולי שנדר חל על דבר שלב"ע לא היה חל נדרו.

מכירת דבר שלא בא לעולם היכא שנשבע

עיקר דברי הריב"ש סובב על השאלה איך מכר יעקב את הבכורה, הרי היה דבר שלא בא לעולם, ועי"ש שהביא שמועה שאמר הטור בשם אביו הרא"ש דהמקנה דבר שלא בא לעולם ונשבע על הדבר, המקח קיים. וזה הטעם שיעקב השביע לחשו דאי לאו הכי לא תחול המכירה, משום דהוי דבר שלא בא לעולם.

וכתב על זה הריב"ש שאינו רואה לתלות בגברי רברבי כותייהו סברא זו שאין לה על מה שתסמוך. וכתב דמה שהשביעו יעקב אינה ראייה, דיתכן שעשה כן משום שהכיר בעשו שאדם אלם הוא ולא יקיים את דיבורו. ומצד דבר שלא בא לעולם, כתב הריב"ש שקודם מתן תורה יתכן דהיה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. ועיין ברמ"א (חו"מ רט, ד) שהביא דברי הריב"ש להלכה דהשבועה לא מהני לקנין בדבר שלא בא לעולם.

אכן בפירוש הטור שנדפס עה"ת באמת הובא כן בשם הרא"ש, שע"י שבועה מהני הקנאת דבשלב"ל ולכן השביעו יעקב. ואם אכן יצאו הדברים מפי הרא"ש יש לבאר הטעם בזה, על פי מה שידוע לחקור מדוע אין אדם מקנה דבר שלא בעולם, דאם נימא דהחסרון משום שחסר בסמיכות דעת, אז ניחא

לומר שמהני שבועה לזה, אך אם החסרון הוא בעצם מעשה הקנין שאין לו על מה לחול, צדקו דברי הריב"ש.

ובקצות החושן (רעח, יג) הביא דברי הריב"ש, אך כתב דאפשר ליישב באופן אחר מדוע הועילה מכירת הבכורה, משום שמהני סילוק מחלק בכורה, ובמה שאמר עשו "ולמה זה לי בכורה" הסתלק מבכורתו, ולכן מועיל אפילו בדבר שלא בא לעולם, [ועיין שם שהאריך בענין סילוק מנחלה ומחלק בכורה].

קודם מתן תורה

בעיקר סברת הריב"ש דלעיל, דשמא קודם מתן תורה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, לכאורה צ"ע דמאיזה טעם נימא דרק אחרי מתן תורה התחדש כן.

אכן ראיתי בשם ספר ישועות מלכו (הגר"י קוטנר) שתירץ [בדרך חידוד], דכיון שכל העולם נברא בשביל התורה, והתנה הקב"ה שאם לא יקבלו ישראל את התורה יחזור העולם לתוהו ובוהו, הרי שבלאו הכי כל דבר לא היה נחשב אלא כדבר שלא בא לעולם עד שיקבלו את התורה, ולכן על כרחך יש לומר דקודם מתן תורה מהני קנין בדבר שלא בעולם.

שיטת הרא"ש

בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן רמג) הביא דברי הטור (חו"מ סימן ריב) שהרא"ש חולק על הרמב"ם. וז"ל הטור כתב עוד (הרמב"ם) דין העניים והנדרים אינו כדין הדיוט, שאילו אמר מה שתלד בהמתי יהיה הקדש או תתנו לצדקה או יהיה אסור עלי, אע"פ שאינו מתקדש לפי שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם, מ"מ חייב לקיים דברו משום כל היוצא מפיו יעשה. והואיל וכן הוא אם צוה אדם כשהוא ש"מ ואמר כל מה שיוציא אילן זה או שכר בית זה ינתן לעניים, זכו בו העניים. ויש גאונים שחולקין ואומרים שלא זכו העניים אלא בדבר שהדיוט זוכה בו, לפיכך לא יזכו בדבר שלא בא לעולם, ואין דעתי נוטה לדבריהם.

ודעת א"א הרא"ש ז"ל נוטה לדברי הגאונים, שכתב מי שאמר חוב שיש לי על פלוני יהיה הקדש או לעניים לאו כלום הוא, שאין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם.

וכתב החת"ס שדעת הסמ"ע דבמלוה ביד אחרים פליגי, דלהרא"ש מפני שאינו ברשותו כלל אין נדר חל. והש"ך (ס"ק י"ג) ויותר מבואר בט"ז שם ס"ל בלשון יהיה הקדש פליגי, דלהרא"ש יהיה הקדש הוי כאלו אמר הקדש, ואין ממש בדבריו, ולהרמב"ם הוי כאלו אמר אקדישנו או אתננו במתנה והנדר חל עליו. ואמנם במהרי"ט (סי' ל"ט) פשיטא ליה מקרא ד"והאבן אשר שמתה מצבה יהיה בית אלקים", משמע דלשון נדר הוא. וכתב החת"ס שא"א לחלוק על זה, שהרי אחז"ל (מובא ברש"י בחומש) דלכן נענש במעשה דינה מפני שאיחר נדרו, והיינו נדר לעלות בית אל ולהקריב על מצבת אבן, דנדר דעשר אעשרנו לא עבר יעקב, ובודאי עישר כל אשר לו מכבר, ורק העלייה לבית אל איחר, ש"מ יהיה נדר הוא.

דבר שאינו קצוב

כתב הרמב"ם (מכירה יא, טז) חייב עצמו בדבר שאינו קצוב, כגון שאמר הריני חייב לזון אותך או לכסות חמש שנים, אף על פי שקנו מידו לא נשתעבד, שזו כמו מתנה היא ואין כאן דבר ידוע ומצוי שנתנו במתנה, וכן הורו רבותי. והק' האחרונים מנדר יעקב שהיה דבר שאינו קצוב, דמאן יידע כמה ירויח. ואין לומר שא"א ללמוד מיעקב אבינו, שהרי הרמבם עצמו לומד דבר הלכה מנדר יעקב גופא לענין דבר שלא בא לעולם.

מה נקרא אינו קצוב

והנה בשו"ת הרשב"א (ח"ב סי' פט) נשאל בראובן שחייב עצמו לשמעון בקנין לתת לו מנה בכל שנה ושנה כל ימי היותו סופר או חזן, לפי השיטות שאין אדם מתחייב בדבר שאינו קצוב מי הוי כי האי גונא דבר שאינו קצוב כיון שאין השנים קצובות, או דילמא לא אמרו אלא בכענין הפוסק לזון את בת אשתו לפי שאין המזונות קצובים כדאיתא בפרק אף על פי, או דילמא לא שנא, דמכל מקום הא לא ידע כמה נתחייב.

והשיב הרשב"א שכל כיוצא בזה נקרא קצוב, שהרי קצץ עיקר מה שהיה מתחייב בו והוא המנה, אע"פ שאין קצבה להמשכת השנים. ולא עוד אלא אפילו לא קצץ סך נודע אלא שאמר הריני מחייב עצמי בקנין לתת לך בכל שנה כמעשר פירות היוצאין בשדה זו שנה שנה וכיוצא בזה, הרי זה כקוצץ וחייב. עי"ש שמוכיח כדבריו שכל חלק ידוע כמעשר נכסים דבר קצוב קרינן ליה, מדאמרין ריש פרק הניזקין והא פרנסה דמקיץ קיצא מיכתב לא כתיבא, ופרנסה לא קיצא שתהא מנה או מאתים, אלא משום דבת זוכה בעשור נכסים בין בנכסים מרובים בין בנכסים מועטים קרי ליה קיצא.

ולדבריו יישב בספר חבצלת השרון הקושיא על הרמב"ם מיעקב אבינו, דכאן הרי אמר "עשר אעשרנו לך", א"כ מיירי שקבע אחוז מסויים, ובכה"ג לפי הרשב"א מודה הרמב"ם.

אמנם בספר שער המלך (מכירה יא, טז) טוען שהר"ן חולק על הרשב"א, דהנה הר"ן (קידושין לב, ב מדפי הרי"ף) כתב וז"ל דמהא שמעינן שאדם יכול לתת במתנה או להתחייב עצמו בדבר שאינו קצוב שלא כדברי הרמב"ם שכתב שהמחייב עצמו בדבר שאינו קצוב לא נשתעבדו, ושמעתין מוכח דאלו בעי למיתב ליה במתנה קנה כל נכסים שנפלו לו קודם גסיסה, ואע"ג דלא ידע מאי על ליה ומאי קני ליה.

כוונתו להידיא דקידושין (עח, ב) אמתניתין האומר בני זה ממזר אינו נאמן ואפילו שניהם מודין וכו', ר' יהודה אומר נאמנים, אמרינן בגמ' ר' יהודה אומר נאמנים כדתניא יכיר יכירנו לאחרים, מכאן אר"י נאמן אדם לומר זה בני בכור וכו', והכא אינו נאמן, א"ל ר"נ בר יצחק לרבא בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה לי, שצריך היכרא, למאי נ"מ לתת לו פי שנים, פשיטא למה לי קרא מגו דאי בעי מתבא ליה מתנה מי לא יהבי ליה, בנכסים שנפלו לאחר מכאן, לר"מ דאמר אדם מקנה דשלב"ע יכיר למה לי, שנפלו לו כשהוא גוסס. ומוכיח מכאן הרמב"ן (הובא בסה"ת סד) והר"ן ששפיר יכול להקנות דבר שאין לו קצבה, דאם איתא אפילו לר"מ איך יכול להקנות הפי שנים, הרי אינו ידועה כמה כסף יהיה לו בשעת מיתתו.

והק' שער המלך שלפי הרשב"א מאי קשה ליה להר"ן, הרי מה שנותן לו היינו פי שנים שיפלו לו אח"כ, א"כ הו"ל דבר קצוב, דומה ממש להתחייב עצמו לתת מעשר פירות שכתב הרשב"א דהוי דבר קצוב. וע"כ שהר"ן חולק אתשובת הרשב"א, וס"ל דהמתחייב לתת מעשר פירות היוצאים משדה זו חשיב דבר שאינו קצוב, כיון שאינו יודע אם יוציא הרבה אם יוציא קמעה. א"כ הדרא קושיא לדוכתיה, למה לא הוי בעיא בנדר של יעקב משום דבר שאין בו קצבה, ועי' בזה לקמן.

אסמכתא אינו אלא מדרבנן

ובעיקר קושיית הראשונים מקניית פי שנים, עי' בספר גידולי תרומה שרצה לתרץ דהא טעמו של הרמב"ם דס"ל דדבר שאין לו קצבה לא משתעבד הוא משום דכיון שאין לו קצבה לא גמיר ומקני ודמי לאסמכתא, וכ"כ הלחם משנה (מלוה כה, יג) בשם מהר"י בן לב (ח"א סי' קט"ז), והנה הש"ך (רוז, יח) הביא בשם הב"ח הא דאסמכתא לא קניא אינו אלא מדרבנן, ושיטה זו מבוארת להדיא במרדכי בפרק שור שנגח (סי' מ"ו), ובהגהות מרדכי דפרק זה בורר (סי' תשכ"ב), וא"כ הוא הדין

דבר שאינו קצוב קני מדאורייתא דלא גרע מאסמכתא, וא"כ פריך הש"ס שפיר לר"מ קרא דיכיר למה דהא מדאורייתא קני אף דבר שאינו קצוב.

עוד תי' הגידולי תרומה דבר שלב"ע, שאינו קצוב ושלא בא לרשותו, כלהו כי הדדי נינהו וטעם אחד לכלם, וכי משני בגמ' דאיצטריך קרא דיכיר משום נכסים דנפלו לאחר מכן, לא פירש שום טעם אמאי לא הוה מצי יהבינהו ליה במתנה, ויבין הרמב"ם ז"ל דלאו משום דלא באו לעולם בלחוד הוא, אלא מסתם סתים לה לומר דבנכסים דלאחר מכן ליכא מתנה, אי משום דלא קייצי ואי משום דלא באו לעולם, דשקולים הם, ופריך ולר"מ דאמר אדם מקנה דשלבל"ע וכו', ואיכא למימר דודאי כיון דפליג בדבר שלב"ע ה"ה בדבר שאינו קצוב, דאין שום חלוק ביניהם, הלכך פריך שפיר ולר"מ דשמעינן ליה בהדיא דאדם מקנה דבר שלב"ע בההיא דגירת ומינה דגם בדבר שאינו קצוב יסבור כן יכיר למה לי, ומשני לנכסים לגוסס, א"כ לעולם לרבנן כי היכי דלא מקנה דבר של"ע ה"נ אינו מקנה דבר שאינו קצוב.

אכילת פירות ומזון אשה והבנות

ועי' בספר התרומות (שער סד ח"א) שמוכח מההיא דריש פרק הנזיקין, דאיתא התם אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, ואע"ג דכתיב בשטרא אנא איקום ואשפי זביני אילין אינון ועמליהון ושבחיהון ופירא דידהון אהני ההוא תנאו לחייבו בהם ולמגבי מבנ"ח, אבל ממשעבדי לא גבי, וטעמא דמלתא מפני שאינם קצובין. וכתב שמכאן יש ראייה שהמחייב עצמו אף בדבר שאינו קצוב מהני ומחייב ביה.

ועי' בקצוה"ח (ס, ב) שהביא תי' המשל"מ בשם מוהרש"ח דעד כאן לא קאמר הרמב"ם אלא במתחייב בדבר שאין לו קצבה בלא כסף ומחיר, אך אם נתן לו שום דבר כדי שיתחייב בחוב זה אף שהוא בדבר שאינו קצוב סבירא ליה דחל החיוב, דאגב זוזי גמר ומשעבד נפשיה. ומעולם לא אמר הרמב"ם אלא במתחייב בכדי וכו'. ובזה מיושב מה שהקשה הרמב"ם מהא דאין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים.

אבל כתב הקצוה"ח שעדיין לא הועילו חכמים בתקנתם, דהרי הרמב"ם כתב (שם ה"ג) גבי מתנה וז"ל, ואם קיבל הנותן אחריות המתנה הרי זה בע"ח גובה את השבח כדרך שגובין מן הלקוחות, והיינו משום דיש לו על מי לחזור, והרי מבואר דאפילו בכדי בלא כסף ומחיר נשתעבד באחריות השבח דהוא דבר שאין לו קצבה.

ועי"ש בסה"ת ששאל פי הרמב"ם בזה והשיב שנו אין לנו כדברי הרב (הרמב"ם), דסוגיא דשמעתא דהנושא את האשה (כתובות קא, ב) ופסק עמה לזון בתה חמשה שנים, ריש לקיש הוא דמוקי לה בשטרי פסיקתא, אבל בגמ' משום חייב אני לך מנה בשטר מפרש לה וכדר' יוחנן.

כוונתו להדיא דכתובות (קא, ב) אתמר האומר לחבירו חייב אני לך מנה רבי יוחנן אמר חייב ור"ל אמר פטור, ה"ד אי דאמר להו אתם עדיי מ"ט דר"ל דקפטר, אי דלא אמר להו אתם עדיי מ"ט דרבי יוחנן דקמחייב, לעולם דלא קאמר להו אתם עדיי והכא במאי עסקינן דא"ל חייב אני לך מנה בשטר, רבי יוחנן אמר חייב אלימא מילתא דשטרא כמאן דאמר להו אתם עדים דמי, ר"ל אמר פטור לא אלימא מילתא דשטרא. תנן הנושא את האשה ופסקה עמו לזון את בתה חמש שנים חייב לזונה חמש שנים מאי לאו כי האי גוונא, ומשני לא בשטרי פסיקתא וכדרב גידל, דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקידשו קנו הן הן הדברים הנקנין באמירה. ומבואר ברמב"ם (מכירה יא, יז) שנקט כההיא תי', וז"ל ומפני מה הפוסק עם אשתו שיהיה זן את בתה חייב לזונה, מפני שפסק בשעת נשואין והדבר דומה לדברים הנקנין באמירה.

ועל זה מק' הרמב"ן שרק ר"ל מוקי כרב גידל אבל לפי ר"י חייב משום שיכול לחייב עצמו מנה בשטר.

עוד הק' הרמב"ן דמילתא דלא משתעבדא בעלמא בשום צד לא מהני עמדו וקדשו, דלא תנאי ב"ד הוא אלא מלתא דטעמא הוא בההיא הנאה דקא מחתנו אהדדי גמר ומשעבד נפשיה, כדאמרינן לענין מתנה ש"ח להיות כשואל בההיא הנאה דקא מפקיד גביה גמר ומשעבד נפשיה, אלמא דבההיא הנאה דגמרי ומקני ביה כקנין דמי, ובקרקעות קנו ובמעוות נשתעבדו זה לזה, הא דברים שאין להם הקנאה כגון דבר שלא בא לעולם לא קנו כלום, הילכך דבר שאין בו קצבה אם אין לו דרך הקנאה לעולם לא משתעבד בפסיקתא.

עוד הק' מההיא דב"מ (טו, א) מה שתעלה מצודתי לא קני משום דבר שלא בא לעולם, הא מה שהעלתה מצודתי קני, ואפילו לא ידע כמה העלתה.

אסמכתא בנדר בעת צרה

כתב רבינו ירוחם (תולדות אדם וחווה נתיב יט ח"א) שמי שנדר ואמר אם לא אעשה כך אשב בתענית, או אתן כך לצדקה, הוי אסמכתא, כי אסמכתא שייכא נמי בדבר מצוה כמו במי שמחייב עצמו לחבירו, והוא שאמרו דרך קנס. ויש שלשה חלוקים בדבר, א' אם הוא התנה לדבר הרשות כגון שאמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית או אתן כך לצדקה, הוי אסמכתא כיון שההליכה היתה לדבר הרשות. ב' אם התנה לדבר מצוה, כלומר לזרז עצמו אם לא אעשה מצוה פלוני אתן כך לצדקה או אשב בתענית, מועיל ולא הוי אסמכתא. ג' אם התנה להציל עצמו מצרה בעת הצרה כגון יעקב אבינו ע"ה, "אם יהיה אלקים עמדי", או כיוצא בזה, מועיל ולא הוי אסמכתא, כי בדבר כזה לא גורם.

ולפי"ז י"ל שאפילו לפי הרמב"ן והר"ן שגם באופן שיש כאן קצבה אינו קונה לפי הרמב"ם, די"ל שאם כל החסרון הוא בסמיכת דעת והוי כאסמכתא, א"כ לפי רבינו ירוחם שהיכא שנדר בעת צרה ליכא אסמכתא, א"כ מה"ט אין בעיא של דבר שאין בו קצבה.

מה שנוקט רבינו ירוחם במקרה הראשון דהוי אסמכתא ולא קניא, לכאורה אין כן דעת הרמב"ם (ח"ב סימן תתב), עי"ש שנשאל האם יש אסמכתא בצדקה או בהקדש, כגון אם אמר אעשה דבר פלוני אתן כך וכך לצדקה, או יהיה דבר פלוני קדש, אי קני ההקדש או לא, דקי"ל אסמכתא לא קניא.

השיב הרמב"ם אם אמר מעכשיו לא תיבעי לך, דאפילו בעלמא קני. כי תיבעי לך היכא דליכא מעכשיו, איכא פלוגתא דרבוותא, ואית לן למיפסק כהנך דאמרי זכה ההקדש או העניים. חדא דהרמב"ם ס"ל הכי ואתריה דמר הוא, ותו דטעמא דאסמכתא לא קניא משום דלא גמר ומקנה, אבל גבי ההקדש וצדקה כיון דמצוה קא עביד גמר ומקנה אפילו מן הספק. ותו דקי"ל אמירה לגבוה כמסירה להדיוט, ופסקו רבוותא גבי אסמכתא שאם הגיע הדבר ליד חבירו קני. וגדולה מזו כתבו התוספות גבי המשחקים בקוביא שאם הניחו המעות ע"ג הטבלא קנה וליכא אסמכתא. וכן פשט המנהג לגבות צדקות והקדשות כה"ג.

"פרי - נוף"

כידוע יש רעש גדול סביב ההמצאה החדשה, שמיועד לפטור הבעיא של מסרבי גיטין המעגנין נשותיהם, הנקרא "פרי נוף". יסוד הראיון הוא שמחייבים הבעל סכום מסויים של "מזונות" לאשתו בכל יום שאינו מסכים לתת הגט, בתקוה שעקב לחץ התשלומים יסכים לתת גט. ודנו בזה הפוסקים בעיקר מצד "גט מעושה", שאינו נותן הגט אלא משום הלחץ הכספי. עוד טענו שיש בגעיא בזה

ושמעתי שאחד טען שלפי הרמב"ם שא"א להתחייב בדבר שאינו קצוץ, א"כ כאן הרי אינו קצוץ, וממילא יבוטל ההתחייבות. אמנם לפמש"כ הרשב"א שאם יש איזשהו קציצה לא נחשב כדבר שאינו

קצוץ, א"כ כאן הרי יש כאן סכום מסויים, וממילא אין בעיא אפילו לפי הרמב"ם. אבל לפי הרמב"ן והר"ן, כפי הוכחת שער המלך, אז להרמב"ם עדיין נחשב כדבר שאינו קצוץ.

עוד סברא שמעתי, שאם כל הבעיא אינו אלא משום חסרון בסמיכת דעת, והוי כאסמכתא, אז כאן שבידו לתת הגט, אין כאן אסמכתא. אבל לעיקר הענין אין כאן טענה כלל, שאע"פ שלפי הרמב"ם אולי יש בעיא.

אמנם נראה שאין כאן טענה כלל, שהרי להלכה דברי הרמב"ם נידחים מכל וכל, ואפילו לומר "קים ליה", כתבו רוב הפוסקים שבמקרה דידן טחן לומר "קים לי" כדעת הרמב"ם.

להלכה

וז"ל השו"ע (חו"מ ס, ב) המחייב עצמו בדבר שאינו קצוב, כגון שנתחייב לזון את חברו או לכסותו חמש שנים, או שלא נתן קצבה לשנים, אע"פ שקנו מידו, לא נשתעבד להרמב"ם. וחלקו עליו כל הבאים אחריו לומר שהוא משתעבד, והכי נקטינן.

קים לי

ועי' בש"ך (ס"ק ב) שמביא תשובות (ר"י) ן' לב (ספר א סוף כלל י"ב סי' עו) שכתב דמצי המוחזק לומר קים לי כהרמב"ם. וכה"ג כתב בתשובות מהרשד"ם (סי' פ"ב וסי' צ"ט וסי' קכ"א וקכ"ד קע"ו), וכן משמע בתשובות מהרש"ך, וכ"כ בספר גדולי תרומה (שער סד סוף ח"א) וז"ל, ולענין פסק הלכה בזה כבר הסכימו האחרונים מהר"י ן' לב ז"ל ומהרש"ך במקומות הרבה, שלא להוציא מיד המוחזק כנגד סברת הרמב"ם ורבותיו, עכ"ל. אבל כתב הש"ך שאין דבריהם נראין, דכבר ידוע שאין לומר קים לי כהיחיד היכא שכל חכמי ישראל חלוקים עליו, וכמו שכתב בספרי תקפו כהן (סי' קכג), והרי כאן חולקים הראב"ד (פי"א ממכירה הט"ז) והרמב"ן (בעה"ת סד, ח"א ס"ב) והרשב"א (ח"ב סי' פט) [וטור כאן (סעיף ט), וכן הרא"ש (כלל עד, א) וטור (רז, כז - כט), ורבותיו של הריטב"א והריטב"א עמהם שו"ת קס"ג), וכן דעת הר"ן פרק עשרה יוחסין (קדושין לב, א מדפי הרי"ף), וכן מסקנת הרב המגיד (שם), וכן נראה דעת הריב"ש (סי' שמ"ה) ורבינו ירוחם (נתיב ט"ו ח"ג). וכתבו הרמב"ן ובעה"ת שכן היו נוהגים כל בני דורם להתחייב כל אחד במזונות לחבירו ובדבר שאין לו קצבה, וכ"כ הרשב"א והריטב"א שכן עושים מעשים בכל יום שלא כהרמב"ם.

ועי' בפתחי תשובה (שם ס"ק ב) שבתשובת בית אפרים (חו"מ סי' ע"ה) כתב דכל בתי דינים שהיו בישראל פוסקים לחייב המתחייב בדבר שאינו קצוב לענין בני חורין.